



**Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6
w Kielcach
ul. Leszczyńska 8**

SZKOLNY PROGRAM WYCHOWAWCZY

Opracowanie:

mgr Grażyna Błońska – Cwiąg, mgr Monika Łodej

Współpraca:

mgr Agata Stec, mgr Mirosława Leśkiewicz, mgr Lidia Skowronek

Kielce, rok szkolny 2009/2010

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I WARTOŚCI WYCHOWAWCZE.....	4
ROZDZIAŁ II CELE WYCHOWAWCZE	7
ROZDZIAŁ III TREŚCI WYCHOWAWCZE REALIZOWANE NA POSZCZEGÓLNYCH PRZEDMIOTACH.....	8
ROZDZIAŁ IV NAUCZYCIELE ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCACYCH NR 6.....	13
ROZDZIAŁ V WYCHOWAWCY ZESPOŁÓW KLASOWYCH ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCACYCH NR 6	14
ROZDZIAŁ VI RODZICE W SZKOLE.....	14
ROZDZIAŁ VII SAMORZĄDNOŚĆ.....	16
ROZDZIAŁ VIII PROFILAKTYKA.....	17
ROZDZIAŁ IX WSPÓŁPRACA ZE ŚRODOWISKIEM (ORGANIZACJAMI, INSTYTUCJAMI I STOWARZYSZENIAMI DZIAŁAJĄCYMI NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY)	18
ROZDZIAŁ X SYSTEMY ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH.....	18
Ewaluacja	199
Załącznik nr 1 Oddziaływanie patriotyczne i obywatelskie.....	21
Załącznik nr 2 Oddziaływanie regionalne i europejskie	244
Załącznik nr 3 Oddziaływanie wychowawcze i społeczne.....	25
Załącznik nr 4 Oddziaływanie prozdrowotne i sportowe	26
Załącznik nr 5 Oddziaływanie profilaktyczne	27
Załącznik nr 6 Oddziaływanie kulturalne	28
Załącznik nr 6 Propozycje tematyki godzin do dyspozycji wychowawcy	299
Załącznik nr 7 Harmonogram imprez szkolnych.....	31

WSTĘP

„.....Wychowywać to nie znaczy kształcić tylko rozum, lecz kształtować harmonijnie całego człowieka, a więc także jego serce i charakter.

Wychowywać, to znaczy również - z pokolenia na pokolenie - przekazywać wartości, które nadają życiu sens i wypełniają je treścią. Przekazuje się je nie tylko słowami, lecz przede wszystkim przykładem własnego życia...”

Phil Bosmans

Wychowanie młodego człowieka to proces świadomy, celowy, bardzo trudny i złożony. Polega on na pomocy uczniowi w jego wszechstronnym rozwoju osobowym. Szkoła nie może poprawnie funkcjonować bez zaangażowania się w proces edukacyjny nauczycieli, uczniów, rodziców. Program wychowawczy na rok szkolny 2009/2010 jest kontynuacją działań wychowawczych prowadzonych w latach ubiegłych i bierze pod uwagę przede wszystkim dobro ucznia i jego optymalny rozwój.

Nadrzędnym celem naszych propozycji programowych jest takie wychowanie uczniów, aby każdy z nich znał swoje miejsce w społeczności osób dorosłych, był odpowiedzialny za siebie i innych, by przeżywał radość bycia sobą i z ludźmi.

Program ten nie jest zamkniętą i kategoryczną formą opracowania zagadnienia, należy go stale doskonalić pod wpływem prowadzenia wychowawczego dialogu szkoły i rodziców, bowiem chodzi nam przede wszystkim o skuteczne i zgodne oddziaływania wychowawcze, bowiem życie szkolne obfituje w sytuacje nieprzewidywalne i zaskakujące, a naszym zadaniem, czyli rodziców i nauczycieli jest rozwiązywanie na bieżąco zaistniałych problemów, a tym samym zapobieganie im na wstępie.

Działania wychowawcze realizują jednocześnie kilka celów. Są one obecne w codziennym funkcjonowaniu szkoły. Nauczyciele przy każdorazowym kontakcie z uczniem powinni o nich pamiętać. Indywidualizowanie podejścia do ucznia daje szansę na wywieranie rzeczywistego wpływu wychowawczego i kształtowanie pożądanых postaw.

Poprzez działanie naszego programu wychowawczego dążymy do zintegrowania środowiska uczniów, nauczycieli, rodziców i instytucji wspierających działania szkoły.

ROZDZIAŁ I

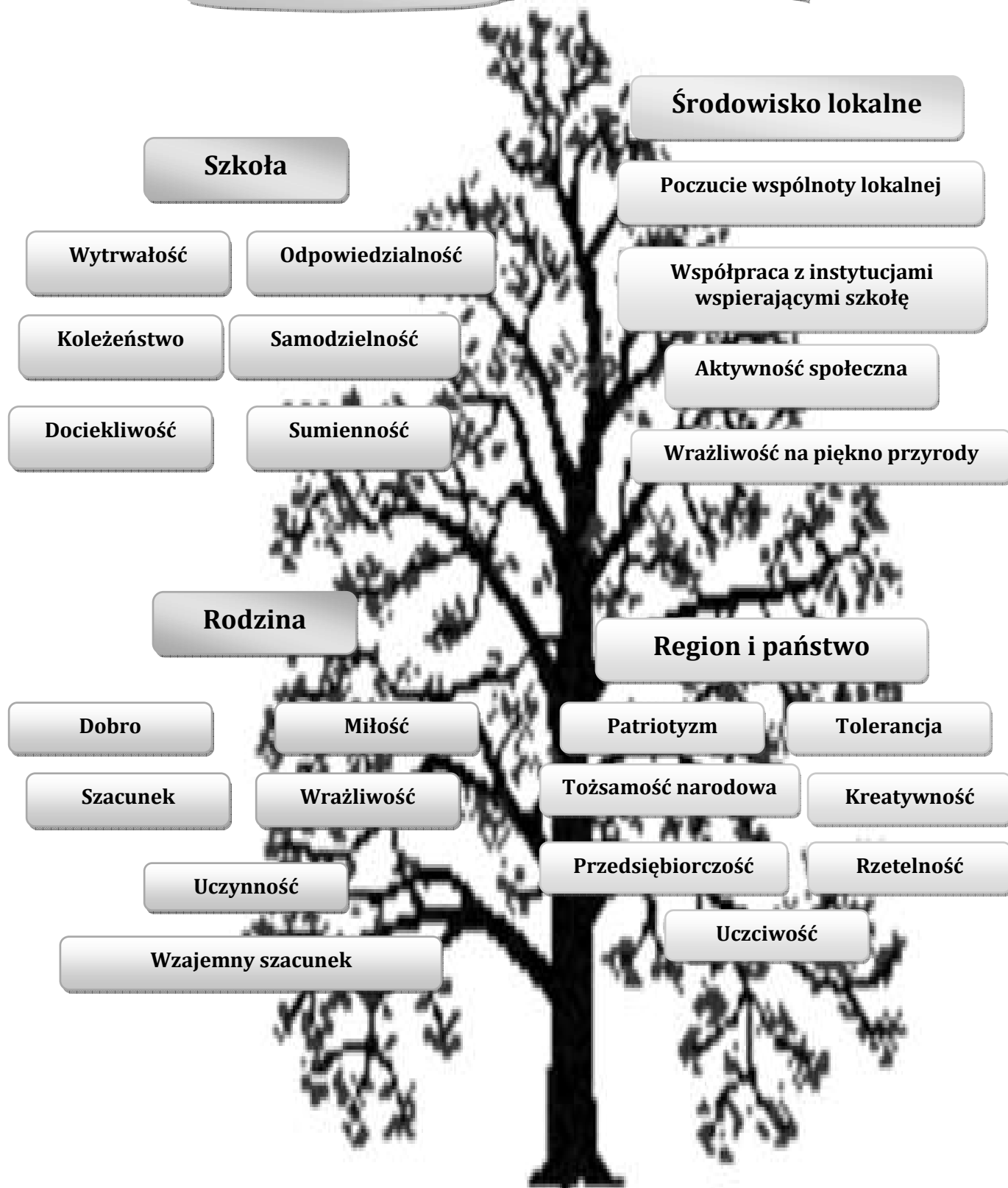
WARTOŚCI WYCHOWAWCZE

W procesie wychowania, my jako nauczyciele - wychowawcy, winniśmy opierać się na jasno określonym systemie wartości wpływającym z tradycji i kultury naszego narodu, wypracowanych i sprawdzonych metod pracy w placówce.

W naszej szkole przyjmujemy takie wartości jak:

1. Wzajemny szacunek (sympatia, uznanie dla siebie i innych).
2. Tolerancja (poszanowanie przekonań innych, odmienności drugiego człowieka, różnych dróg zdobywania umiejętności i mądrości życiowych, wolności, o ile nie szkodzi to innym i nie niszczy ustalonego porządku).
3. Odpowiedzialność (postawa, która winna służyć innym i być podstawą osobistych decyzji, sprzyjających rozwojowi młodego człowieka).
4. Rodzina (miłość, przyjaźń) .
5. Sprawiedliwość (przyznanie każdemu należnych mu praw, i tego, co z tytułu jego wkładu pracy słusznie się mu należy).
6. Uczciwość – przestrzeganie obowiązujących zasad.
7. Partnerstwo (koleżeństwo), czyli traktowanie drugiej osoby jako równoprawnego członka społeczności.
8. Kultura słowa (taktowne, kulturalne zachowanie się, nieużywanie wulgaryzmów).
9. Patriotyzm (miłość do ojczyzny, tożsamość narodowa, kreatywność), „moja mała ojczyzna”).
10. Poczucie wspólnoty lokalnej („moja mała ojczyzna”), wrażliwość na piękno przyrody, aktywność społeczna, przedsiębiorczość, rzetelność.

Nasze wartości wychowawcze



System wartości został przyjęty przez całą społeczność szkoły – uczniów, rodziców, nauczycieli.

Powyższe wartości zawarte są także w tekście ślubowania, które składa każdy uczeń rozpoczynający naukę w szkole podstawowej i gimnazjum:

ROTA ŚLUBOWANIA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Ja, uczeń Szkoły Podstawowej nr 15 w Kielcach
ślubuję

„Być być dobrym Polakiem,
dbać o dobre imię swojej klasy i szkoły.
Będę uczyć się w szkole jak kochać Ojczyznę,
jak dla niej pracować kiedy urosnę.
Będę się starać być dobrym kolegą,
swym zachowaniem i nauką
sprawiać radość rodzicom i nauczycielom.”

ROTA ŚLUBOWANIA UCZNIÓW GIMNAZJUM

My uczniowie klas pierwszych Gimnazjum nr 6 w Kielcach
ślubujemy:

- Godnie reprezentować naszą szkołę na zewnątrz, tworząc wzorowy wizerunek ucznia Gimnazjum nr 6, Polaka, Europejczyka.
- Dbać o wszechstronny rozwój własnej osobowości.
- Kształcić twórcze i logiczne myślenie.
- Wcielać w życie poznane zasady humanitaryzmu, sprawiedliwości, tolerancji, wolności, prawdy i poszanowania godności każdego człowieka.
- Być aktywnym i twórczym członkiem społeczności uczniowskiej Gimnazjum nr 6.
- Przedkładać interes zbiorowy nad osobiste dobro.
- Przyczyniać się swoją pracą do tworzenia tradycji szkoły, do pomnażania dorobku naukowego i kulturalnego naszej placówki.

ROZDZIAŁ II**CELE WYCHOWAWCZE**

I.	Rozwój intelektualny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poznanie swoich uzdolnień, ➤ poszukiwanie prawdy, ➤ rozszerzenie swoich zainteresowań, ➤ umiejętność poszukiwania wiedzy, ➤ umiejętność poszukiwania informacji, ➤ umiejętność wypowiedzania się.
II.	Rozwój moralny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa własnego systemu wartości, ➤ kształtowanie wrażliwości moralnej, ➤ autentyzm działań, otwartość, ufność ➤ autorytety w życiu człowieka, ➤ kształtowanie wrażliwości na drugiego człowieka, ➤ budowanie właściwego systemu stosunków międzyludzkich.
III.	Rozwój fizyczny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kształtowanie sprawności fizycznej, ➤ profilaktyka zdrowotna, ➤ dbałość o zdrowy styl życia, ➤ propagowanie życia wolnego od nałogów ➤ integracja z osobami niepełnosprawnymi ruchowo.
IV.	Rozwój emocjonalny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kształtowanie wrażliwości uczuciowej, ➤ umiejętność rozpoznawania i nazywania uczuć, ➤ poznanie samego siebie i akceptacja własnej osoby, ➤ umiejętność nawiązywania kontaktów interpersonalnych, ➤ kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, ➤ rozwijanie asertywności.
V.	Kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyrabianie szacunku do tradycji, symboli oraz miejsc pamięci narodowej, ➤ poznawanie kulturowych wartości regionu, ➤ propagowanie wiedzy o regionie, ➤ poznanie sylwetki patrona szkoły i wyrabianie szacunku do patrona, ➤ propagowanie pozytywnych wzorców własnym przykładem.

VI.	Rozwój duchowy	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poznanie zasad wiary, ➤ wyrabianie szacunku i tolerancji dla innych wyznań, ➤ myślenie refleksyjne.
	Rozwój społeczny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poznanie i propagowanie prawidłowych zasad funkcjonowania w społeczeństwie, ➤ umiejętność współżycia w grupie, ➤ kształtowanie tolerancji wobec innych ludzi ➤ nauka demokracji i samorządności, ➤ nauka aktywności społecznej i przedsiębiorczości.

ROZDZIAŁ III

TREŚCI WYCHOWAWCZE REALIZOWANE NA POSZCZEGÓLNYCH PRZEDMIOTACH

Język polski	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Człowiek jako istota wolna, umiejąca współżyć w społeczeństwie. ➤ Dobroć, uczciwość, odpowiedzialność – jako przygotowanie do życia we współczesnym świecie. ➤ Jasny system wartości podstawą działań wychowawczych: koleżeństwo, sprawiedliwość, odpowiedzialność, dyscyplina, tolerancja i patriotyzm. ➤ Aktualność i ponadczasowość życiowej prawdy: „Słowa uczą a przykłady pociągają” – postawy bohaterów z przeszłości i współczesności oraz wartość domu rodzinnego.
Matematyka	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowanie relacji nauczyciel – uczeń (poznawanie i respektowanie podmiotowości ucznia). ➤ Rozwijanie uczniów poprzez dokonywanie samodzielnych wyborów – zachęcanie do rozwiązywania zadań z własnej woli. ➤ Nauka umiejętności samooceny. ➤ Kształtowanie konkretnych postaw.

<p>Języki obce</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Rozwijanie umiejętności potrzebnych w nawiązywaniu współpracy europejskiej na poziomie indywidualnym, grupowym i państwowym. ➔ Rozumienie procesów integracyjnych. ➔ Nabywanie umiejętności nawiązywania współpracy, łamanie barier komunikacyjnych.
<p>Historia, WOS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Kształtowanie wrażliwości moralnej, budowanie własnego systemu wartości. ➔ Umiejętność nawiązywania kontaktów interpersonalnych. ➔ Kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych. ➔ Wyrabianie szacunku do symboli, tradycji, kulturowych wartości regionu. ➔ Respektowanie praw innych.
<p>Chemia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Poznanie i rozszerzanie swoich zainteresowań. ➔ Umiejętność samooceny. ➔ Umiejętność nawiązywania kontaktów interpersonalnych, współzycia w grupie. ➔ Umiejętność poszukiwania wiedzy i informacji.
<p>Biologia/przyroda</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Kształtowanie postaw promujących zdrowy styl życia. ➔ Wyrabianie zachowań promujących ochronę środowiska. ➔ Prawidłowe rozumienie relacji człowiek – przyroda. ➔ Rozwijanie zainteresowań przyrodniczych.
<p>Geografia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wyrabianie szacunku i tolerancji do innych narodów, ras, kultur, religii. ➔ Kształtowanie właściwych syste-

	<p>mów wartości i sposobów życia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ Alternatywne sposoby rozwiązywania konfliktów wynikających z różnych interesów przyrodniczych, gospodarczych, społecznych i politycznych. ➔ Kształtowanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej, regionu, państwa.
<p>Fizyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Kształtowanie umiejętności samodzielnego myślenia, podejmowania decyzji w rozwiązywaniu problemów. ➔ Rozwijanie umiejętności prowadzenia obserwacji, dostrzegania różnic i podobieństw. ➔ Kształtowanie szacunku dla osiągnięć ludzi nauki. ➔ Kształtowanie umiejętności współdziałania w zespole, porozumiewania się, współpracy i pomocy koleżeńskiej.
<p>Informatyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Poznawanie różnych źródeł informacji, nauka umiejętności krytycznego podejścia do źródła. ➔ Kształtowanie umiejętności poszukiwania informacji. ➔ Rozwijania umiejętności samooceny. ➔ Umiejętność nawiązywania kontaktów interpersonalnych, pracy w zespole.
<p>Plastyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Kształtowanie umiejętności pracy w zespole, przydziału zadań, odpowiedzialności. ➔ Samodzielne podejmowanie działań – umiejętność oceny swoich możliwości. ➔ Kształtowanie umiejętności twórczego myślenia. ➔ Kształtowanie tolerancji do wytworów sztuki innych ludzi, asertywne wyrażanie krytyki.

<p>Muzyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Rozwijanie zainteresowań poprzez wspieranie motywacji wewnętrznej. ➔ Kształtowanie kultury muzycznej, doskonalenie smaku, rozwijanie umiejętności słuchania, rozumienie własnej psychiki, obyczajów, warunków życia, rozbudzanie zainteresowań i sympatii do ludzi. ➔ Kształtowanie umiejętności wypowiedzenia się, odczuwanie piękna oddziaływanie na dyspozycje dziecka do pracy oraz na pamięć, rozwijanie poczucia więzi grupowej, samodzielności.
<p>Religia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Kształtowanie dojrzałej osobowości (samowychowanie). ➔ Kształtowanie postaw tolerancji. ➔ Znajomość i poszanowanie polskiej tradycji. ➔ Kulturowanie tradycji narodowych, religijnych, rodzinnych. ➔ Wyrabianie troskliwego stosunku do pamiątek kultury, kościołów, cmentarzy.
<p>Wychowanie fizyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Tworzenie warunków kształtowania zdrowego stylu życia oraz harmonijnego rozwoju, uświadamianie własnej odpowiedzialności za ochronę swojego zdrowia. ➔ Przestrzeganie higieny osobistej i higieny pracy. ➔ Propagowanie aktywnego i bezpiecznego wypoczynku. ➔ Propagowanie idei fair play. ➔ Wyrażanie opinii i formułowanie sądów w sposób taktowny.
<p>Technika</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uświadomienie sobie swoich mocnych i słabych stron, umiejętność współistnienia w grupie. ➔ Rozwijanie samodzielności. ➔ Podejmowanie problematyki wybo-

	<p>ru zawodu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ Uświadomienie potrzeb i celów działania.
<p>Godziny wychowawcze</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uczenie samorządności, poczucia odpowiedzialności za zespół oraz konsekwencji w działaniach i poszanowania mienia swojego, kolegów i szkoły. ➔ Poznawanie reguł zachowania w różnych sytuacjach i miejscach. ➔ Kształtowanie umiejętności doboru stroju i zachowania adekwatnego do okoliczności. ➔ Kształtowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
<p>Edukacja wczesnoszkolna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Zapewnianie opieki i wspomaganie rozwoju dziecka w przyjaznym, bezpiecznym i zdrowym środowisku. ➔ Uwzględnianie indywidualnych potrzeb dziecka. ➔ Zapewnianie równych szans i możliwości osiągnięcia sukcesu. ➔ Budowanie poczucia własnej wartości poprzez doskonalenie zachowań asertywnych. ➔ Stwarzanie warunków do rozwijania samodzielności, dążenia do osiągnięcia celów, podejmowania odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie. ➔ Rozwijanie wrażliwości moralnej, stwarzanie warunków indywidualnego i grupowego działania na rzecz innych dzieci. ➔ Rozwijanie umiejętności porozumiewania się z kolegami i osobami dorosłymi. ➔ Rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie, rodzinie, środowisku, postępowania według norm i zasad moralnych,. ➔ Zacieśnianie więzi między rodziną dziecka a klasą, szkołą,

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzmacnianie poczucia tożsamości kulturowej, narodowej dziecka, ➤ Kształtowanie umiejętności obserwacji oraz ułatwianie rozumienia zjawisk zachodzących w bliskim dziecku otoczeniu przyrodniczym, społecznym, kulturowym i etnicznym. ➤ Rozbudzanie ciekawości poznawczej. ➤ Zachęcanie do aktywności badawczej oraz wyrażania własnych myśli i przeżyć. ➤ Rozwijanie wrażliwości estetycznej – tworzenie warunków do rozwoju wyobraźni, fantazji oraz ekspresji plastycznej, muzycznej, ruchowej, ➤ Zapewnianie warunków do harmonijnego rozwoju fizycznego, bezpiecznego postępowania oraz realizacji działań prozdrowotnych.
--	--

ROZDZIAŁ IV

NAUCZYCIELE

ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCACYCH NR 6

Wszyscy nauczyciele pracujący w ZSO nr 6 uczestniczą w złożonym procesie wychowania. Winni oni więc być przykładem i wzorem dla swoich uczniów.

Zmierzając do ideału nauczyciel powinien być:

- autorytetem dla ucznia,
- konsekwentny,
- dobrym fachowcem,
- sprawiedliwy,
- wyrozumiały,
- uczciwy,
- komunikatywny,
- stanowczy.

Nauczyciele swoją postawą i zaangażowaniem oraz podejmowanymi działaniami wychowawczymi zmierzają do tego, aby uczeń naszego Zespołu był:

- dobrym i uczciwym człowiekiem,
- dobrze przygotowany do dalszej nauki i dorosłego życia,
- kreatywny,

- zaradny,
- tolerancyjny,
- otwarty,
- odpowiedzialny,
- umiał dokonywać właściwych wyborów,
- wykazywał szacunek wobec siebie i innych.

ROZDZIAŁ V

WYCHOWAWCY ZESPOŁÓW KLASOWYCH

ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCACYCH NR 6

Nauczyciele w swej pracy wychowawczej, wspierając w tym zakresie obowiązki rodziców, powinni zmierzać do tego, aby uczniowie znajdowali w szkole środowisko wszechstronnego rozwoju osobowego, kształtowali w sobie postawę dialogu, umiejętność słuchania oraz umiejętność współżycia w grupie – rówieśników sprawnych, a także niepełnosprawnych.

Szczególną rolę odgrywają tutaj wychowawcy, do zadań których należy:

- kierowanie zespołem pedagogicznym pracującym z klasą,
- nadzorowanie funkcjonowania klasy i jej wywiązywania się ze zobowiązań społeczności szkolnej,
- utrzymywanie kontaktu z rodzicami uczniów,
- organizowanie zebrań dla rodziców,
- organizowanie indywidualnych spotkań wychowawca – rodzic – dziecko,
- prowadzenie dokumentacji pedagogicznej (dzienniki, arkusze ocen, dokumentacja wychowawcy),
- pomoc uczniom, którzy znaleźli się w sytuacji zagrożenia poprzez współpracę z dyrekcją szkoły, pedagogiem, psychologami Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej oraz innymi instytucjami wspierającymi działania szkoły,
- pomoc rodzicom uczniów sprawiającym trudności wychowawcze (współpraca z instytucjami i specjalistami).

ROZDZIAŁ VI

RODZICE W SZKOLE

Rodzice uczniów naszej szkoły:

1. Zapisując dziecko do naszej placówki zapoznają się z programem wychowawczym, jaki ona proponuje, poznają i akceptują sposoby sprawdzania wiadomości i oceniania (wewnątrzszkolne zasady oceniania z poszczególnych przedmiotów oraz regulamin oceny z zachowania).
2. Mają możliwość wyrażania swoich opinii, uwag o pracy szkoły, zgłaszania wniosków, projektowania zmian.

3. Mogą stale diagnozować sytuację szkoły oraz zgłaszać wnioski wpływające na modyfikowanie działań.
4. Mają możliwość skorzystania z organizowanego przez szkołę doradztwa.
5. Mogą liczyć na to, że tak dziecko trudne, jak i wybitne otrzyma pomoc ze strony szkoły (nauczycieli, wychowawcy, pedagoga, służby medycznej).
6. Pomagają w organizacji i uczestniczą w imprezach organizowanych w placówce (w klasie).
7. Znają i akceptują programy profilaktyczne realizowane w miarę zapotrzebowania.
8. Mają prawo, by ich rozmowy z nauczycielami na trudne tematy były prowadzone w sposób zindywidualizowany z zachowaniem określonych zasad:
 - krytyka zachowań a nie dziecka,
 - przekazywanie informacji w odpowiednim miejscu i czasie (wywiadówki, dyżury nauczycieli),
 - prowadzenie rozmów w całkowitym spokoju,
 - wspólne z rodzicami dochodzenie do rozwiązań.
9. W sytuacjach spornych rodzic zobowiązany jest do zachowania drogi służbowej zgodnie z zapisami Statutu szkoły.

Powinnością rodziców jest:

1. Współpraca ze szkołą w rozwiązywaniu problemów dziecka.
2. Interesowanie się postępami w nauce oraz życiem szkolnym dziecka.
3. Zakupienie dziecku kompletu obowiązujących podręczników.
4. Obowiązkowe uczestniczenie w zebraniach klasowych dla rodziców oraz prelekcjach poświęconych zagadnieniom wychowawczym.
5. Usprawiedliwianie nieobecności dziecka do 7 dni, po tym terminie absencja jest nieusprawiedliwiona.
6. Uczenie dziecka kulturalnego zachowania w szkole i poza nią oraz poszanowania mienia szkolnego.
7. Dbanie o odpowiedni strój i wygląd dziecka.
8. Zgłaszanie się do szkoły na wezwanie w wyznaczonym terminie.
9. Przekazanie rzetelnej informacji o stanie zdrowia dziecka, by nie stwarzać zagrożenia bezpieczeństwa lub życia podczas pobytu w szkole.
10. Rozwijanie zainteresowań dziecka, dbanie o jego rozwój fizyczny i psychiczny, promowanie zdrowego stylu życia.
11. Ponoszenie odpowiedzialności finansowej za umyślne zniszczenia i kradzieże dokonane w szkole przez ich dzieci.
12. Powołanie Rady Rodziców i ścisła z nią współpraca.

RADA RODZICÓW

1. Występuje do Rady Pedagogicznej i Dyrektora z wnioskami i opiniami dotyczącymi spraw oświaty.
2. Udziela pomocy Samorządowi Uczniowskiemu oraz innym organizacjom w placówce.
3. Działa na rzecz stałej poprawy bazy szkoły.
4. Pozyskuje środki finansowe w celu wsparcia działalności szkoły na rzecz uczniów.
5. Współdecyduje o formach pomocy dzieciom.
6. Szczegółowe zasady i tryb działania Rady Rodziców określa jej regulamin.

ROZDZIAŁ VII SAMORZĄDNOŚĆ

Na terenie ZSO nr 6 działa Samorząd Uczniowski (odrębny na każdym poziomie edukacyjnym) stanowiący zorganizowaną formę samodzielnych działań uczniów. Każdy z SU posiada własny regulamin, a jego posunięcia koordynowane są przez opiekunów. Ważne decyzje podejmowane są w porozumieniu z Dyrekcją Szkoły i Radą Pedagogiczną. Samorząd Uczniowski posiada własną reprezentację zwaną Radą Samorządu Uczniowskiego. Rada Samorządu Uczniowskiego wybierana jest w tajnych wyborach przez ogół uczniów, które przeprowadzane są w czerwcu każdego roku. Rada Samorządu Uczniowskiego rozpoczyna działalność od nowego roku szkolnego.

Cele SU:

1. Uczestnictwo uczniów w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów oraz partnerstwo w stosunkach z nauczycielem w realizacji celów wychowawczych szkoły.
2. Rozwijanie demokratycznych form współżycia, współdziałania uczniów i wzajemnego wspierania się, przyjmowania współodpowiedzialności za jednostki i grupę.
3. Kształtowanie umiejętności zespołowego działania, stwarzanie warunków do aktywności społecznej, samokontroli samoobrony i samodyscypliny uczniów.

Zadania samorządu:

1. Pobudzanie społeczności uczniowskiej do jak najlepszego spełniania obowiązków szkolnych.
2. Współdziałanie w rozwijaniu, w czasie wolnym od zajęć lekcyjnych, zainteresowań naukowych, kulturalnych, sportowych, turystyczno-krajoznawczych, organizowanie wycieczek i rozrywkę.
3. Dbanie o dobre imię i honor szkoły, kultywowanie i wzbogacanie jej tradycji.
4. Realizacja własnych projektów (grupa młodzieżowych mediatorów).
5. Rada samorządu jest pomostem między gronem pedagogicznym a uczniem.

Prawa samorządu:

1. Prawo do zapoznania się z programem nauczania, jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami.
2. Prawo do przedstawiania radzie pedagogicznej i dyrektorowi szkoły wniosków i opinii we wszystkich sprawach szkoły, w szczególności dotyczących przestrzegania podstawowych praw uczniów.
3. Prawo do zgłaszania propozycji do planu wychowawczego szkoły i statutu szkoły.
4. Prawo do opiniowania szkolnego systemu oceniania i przedmiotowego systemu oceniania.
5. Rozstrzyganie sporów między uczniami (grupa młodych mediatorów – Szkolna Grupa Rówieśnicza i Sad Koleżeński).

**ROZDZIAŁ VIII
PROFILAKTYKA**

Na wszystkich etapach edukacji w ZSO nr 6 podejmowane są działania profilaktyczne skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Swym zakresem obejmują:

- uświadomienie młodzieży rodzajów, działań i skutków przyjmowania alkoholu, narkotyków, nikotyny (pogadanka, wykład, film, prezentacja, zajęcia warsztatowe),
- diagnozowanie przyczyn zachowań nieakceptowanych - agresja i przemoc (Szkolny program „Bezpieczna szkoła”, pogadanki, warsztaty w ramach godzin z wychowawcą),
- propagowanie zachowań akceptowanych społecznie na godzinach z wychowawcą, dostarczanie pozytywnych wzorców zachowań.

Zaplanowane działania profilaktyczne są realizowane poprzez warsztaty ze specjalistami, spotkania z wychowawcami, pogadanki, prezentacje oraz współpracę z Policją i Sądem dla Nieletnich. Działania profilaktyczne zawarte są w aktualizowanym rokrocznie Szkolnym Programie Profilaktyki.

Ponadto młodzież gimnazjalna przygotowywana jest do dalszego kształcenia a w efekcie podjęcia pracy. Organizowane są przez wychowawców i pedagoga warsztaty, spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych, psychologami, wyjścia na targi edukacyjne i wycieczki do wybranych szkół.

ROZDZIAŁ IX

WSPÓŁPRACA ZE ŚRODOWISKIEM (ORGANIZACJAMI, INSTYTUCJAMI I STOWARZYSZENIAMI DZIAŁAJĄCYMI NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY)

Środowisko odgrywa szczególną rolę w rozwoju osobowości ucznia. Pomocne jest w kształtowaniu odpowiednich postaw moralnych i przygotowaniu wychowanków do właściwych wyborów życiowych.

Aby właściwie wprowadzić uczniów w role społeczne i zawodowe, szkoła współpracuje z następującymi instytucjami:

1. Placówkami kulturalno-oświatowymi (WDK, Muzeum Narodowe, Muzeum Historii Kielc, Biblioteka Publiczna) i inne) w zakresie udziału w spektaklach teatralnych, lekcjach muzealnych, lekcjach bibliotecznych.
2. Placówkami oświatowo-opiekuńczymi (PPP, MOPR, Świetlicą „Rafael, stowarzyszeniem „Wariant”), Centrum Integracji Społecznej w zakresie pomocy uczniom: przejawiającym trudności w nauce, z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
3. Klubem osiedlowym „Słoneczko” w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów na zajęciach pozalekcyjnych, wspólnej organizacji festynów osiedlowych, organizacji imprez szkolnych w klubie.
4. Władzami lokalnymi poprzez udział w akcjach typu „Sprzątanie świata”, ślubowanie pierwszoklasistów, konkursach miejskich.
5. Wymiarem sprawiedliwości (Sąd, kuratorzy sądowi, Policja) w zakresie upowszechnienia kultury prawnej oraz rozwiązywania spraw nieletnich, warsztaty i pogadanki na temat przestępczości dzieci i młodzieży oraz ich odpowiedzialności karnej.

ROZDZIAŁ X

SYSTEMY ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH

System nagród i kar funkcjonujący w szkole decyduje o tym , czego uczeń unika i do czego dąży.

1. System wzmocnień pozytywnych
 - słowne pochwały wychowawcy na forum klasy i pisemne, odnotowane w zeszycie uwag (punkty plusowe),
 - słowne pochwały dyrektora szkoły na apelach szkolnych,
 - świadectwa z wyróżnieniem (średnia ocen 4,75 i więcej) oraz wzorowe lub bardzo dobre zachowanie),

- statuetki za wybitne osiągnięcia w nauce, rzetelną pracę na rzecz szkoły i wzorowe zachowanie,
- dyplomy za szczególne osiągnięcia,
- listy pochwalne dla rodziców.
- medale „Wspaniały Gimnazjalista”

2. System interwencji wychowawczych

Przez lata zespół nauczycieli wspólnie z uczniami wypracował „drogę postępowania dyscyplinarnego”. Głównym założeniem jest etapowość sankcji, a centralnym punktem systemu jest wypracowanie konsekwentnego stanowiska i jednolitego systemu postępowania dorosłych wobec uczniów.

Uczeń potrzebuje jasnych reguł gry oraz wyraźnych granic postępowania wytyczonych przez osoby dorosłe. Nauczyciele mobilizują uczniów do rozwoju, wymagają oraz uczą ponosić konsekwencje za złe zachowanie. Uczeń, który zna jasno sprecyzowane normy postępowania, uczy się samokontroli i respektowania zasad postępowania społecznego.

Niedotrzymywanie umów oraz nieprzestrzeganie regulaminów wiąże się z pewnymi sankcjami. Uczeń wie, że kary są naturalnym wynikiem złego zachowania. Zakres pożądaných i niewłaściwych zachowań uczniów oraz ich konsekwencje ujęto w punktowym systemie oceniania zachowania, z którym uczniowie zapoznawani są rokrocznie we wrześniu.

Uwagi o realizacji programu

Program Wychowawczy jest zawarty w szkolnym zestawie programów nauczania do realizacji przez każdego nauczyciela naszego zespołu. Poszczególne elementy programu powinny zostać zawarte w planach nauczania każdego przedmiotu, w planach pracy wychowawcy klasowego, w planach pracy zajęć pozalekcyjnych, Samorządu Uczniowskiego i innych organizacji działających w szkole.

Program zakłada realizację celów i zadań nie tylko w czasie tradycyjnych godzin wychowawczych, ale uwzględnia działania wychowawcze wszystkich nauczycieli w czasie lekcji przedmiotowych, uroczystości szkolnych oraz zajęć pozalekcyjnych.

Ewaluacja

Na każdym etapie realizacji programu wychowawczego nauczyciele starają się szukać odpowiedzi na pytanie czy i jak podjęte działania wpłynęły na uczniów, ich wiedzę, umiejętności i postawy oraz czy osiągamy założone cele programu.

Odpowiedzi na te pytania dostarczyć może:

- ➔ analiza wyników ankiet przeprowadzanych wśród uczniów, rodziców i nauczycieli dotyczących różnych zagadnień wychowawczych, poglądów uczniów,
- ➔ udział uczniów w różnego rodzaju imprezach na terenie szkoły, jak również poza nią,
- ➔ własna inicjatywa uczniów i podejmowanie działań przewidzianych statutowo oraz dodatkowych,
- ➔ analiza trudnych przypadków wychowawczych, podejmowanych działań zaradczych i postępów w tym zakresie,
- ➔ zaangażowanie rodziców w życie klasy, szkoły.

Załącznik nr 1 **Oddziaływanie patriotyczne i obywatelskie**

LP.	Zadania oddziaływań	Zakres treści nauczania
1.	Godło i hymn państwowy	Nasze godła i herby na przestrzeni dziejów
		Co to jest ojczyzna? Czym jest dla Ciebie?
		„Jeszcze Polska nie umarła” - Legiony Polskie we Włoszech.
		Historia i kultura Polski, opis flagi polskiej.
		Polonia – część wielkiej polskiej wspólnoty narodowej
2.	Pieśni patriotyczne. Utwory literackie (obrazy i filmy) o tematyce historyczno-patriotycznej	„Mazurek Dąbrowskiego” - pieśń wiary i nadziei
		Co to jest patriotyzm?
		„Ojczyzna to wielki zbiorowy obowiązek”
		Filmy, utwory literackie, spektakle o tematyce patriotyczno – historycznej.
3.	Lokalne miejsca pamięci narodowej	Śladami Tadeusza Kościuszki po Kielcach
		Miejsca pamięci narodowej w Kielcach i okolicy
		Wartościowanie czynów ludzkich – wybitne jednostki
		Opieka nad miejscami pamięci narodowej (groby, obiekty).
		„Ocalić od zapomnienia” - wystawy, reportaże, spektakle
4.	Sylwetki wielkich Polaków (artystów, uczonych, polityków, żołnierzy).	Ci którzy tworzyli naszą historię - sylwetki wielkich Polaków
		Wybitni polscy artyści
		Ci, którzy walczyli o naszą wolność - dyskusje, spotkania z kombatantami.

5.	Jednostka i grupa. Życie w grupie (więzi, wartości, role, podejmowanie decyzji, konflikty, negocjacje).	Rola jednostki w państwie
		Demokracja – jej blaski i cienie
		Ludzie, uchwały, rozejmy w dziejach narodów
		Człowiek to "stworzenie towarzyskie" - życie w grupie
		Rola przyjaźni w naszym życiu
		Umiejętność podejmowania decyzji i negocjacji
		Konflikty, sposoby ich unikania i rozwiązywania
6.	Szkolny Samorząd Uczniowski	Prawa i obowiązki ucznia
		Wybory do samorządu uczniowskiego
		Jestem zainteresowany moją szkołą
7.	Samorząd terytorialny	Czuję się odpowiedzialny za moją dzielnicę i miasto
		Związki między wydarzeniami lokalnymi i regionalnymi a losami i pozycją społeczną rodziny (tradycje konspiracyjne, powstańcze, migracje, emigracja itp.)
		Wybieramy samorząd terytorialny - czy należy głosować? Po co jest nam potrzebny samorząd terytorialny?
		Co to jest samorządność? Lokalna aktywność obywatelska. Robić coś z innymi i dla innych.
		Parafia – duchowa Mała Ojczyzna
8.	Jak poznawać dzieje „MAŁEJ OJCZYZNY”?	Zmiany w obyczajach i tradycji rodzinnej na podstawie materialnych świadectw przeszłości (listy, pamiątniki i inne).
		Upowszechnianie symboli miasta i regionu świętokrzyskiego
		Mój region – charakterystyka geograficzno kulturowa; dostrzeganie zmian w krajobrazie historycznym najbliższego środowiska.

		Poznanie najbliższego otoczenia poprzez wycieczki (moje osiedle, moje miasto, region świętokrzyski).
		Poznanie miejscowych zabytków historycznych.
		Etymologia nazw okolicznych miejscowości, zawodów, rzemiosł, cech budownictwa i architektury.
		Zbieranie i interpretowanie legend, pieśni, przyspie- wek regionalnych, lokalnych pieśni powstańczych i wierszy patriotycznych.
		Interpretacja regionalnej sztuki, jej symboliki religijno – patriotycznej i związków z kulturą narodową.
		Odpowiedzialność za historię „Małej Ojczyzny”.
9.	Prawa, obowiązki i wolno- ści obywatelskie	Prawa człowieka, prawa dziecka (moje prawa). Co to znaczy, że prawa człowieka są niezbywalne, po- wszechnie, nienaruszalne?
		Godność człowieka źródłem jego praw.
		Prawa człowieka w dokumentach międzynarodowych.
		Prawa i obowiązki ucznia.
10.	Wartości i normy życia spo- łecznego. Kategoria dobra wspólnego. Patriotyzm. Kul- tura społeczna i polityczna.	Wartości i normy życia w grupie. Małe grupy, duże ko- rzyści.
		Moje miasto, mój dom i moja rodzina.
		Żyję w społeczeństwie – potrzebuję innych. Etyka życia publicznego.
		Nie bądź egoistą - spójrz wokół.
		Czy demokracja jest dobrym sposobem na organizację władzy?

Załącznik nr 2 **Oddziaływanie regionalne i europejskie**

LP.	Zadania oddziaływań	Zakres treści nauczania
1.	Propagowanie elementów folkloru własnego regionu	Urokliwe zakątki regionu świętokrzyskiego
		Stroje ludowe, zespoły folklorystyczne
		Tokarnia - skansen
		Aktywizowanie uczniów do udziału w konkursach o tematyce regionalnej
		Kontynuowanie imprezy „Spotkanie pokoleń” i „Europa da się lubić” (świątlica)
2.	Organizacja wycieczek w obrębie miasta i Gór Świętokrzyskich oraz właściwe ich dostosowanie do wieku i potrzeb uczestników	Wycieczki szlakami turystycznymi Gór Świętokrzyskich
		Wycieczki w obrębie miasta, np. „Śladami bohaterów narodowych”, „Kieleckie pomniki”, „Ważne miejsca użyteczności publicznej”
		Kielce – moje miasto, moja duma
3.	Dzień Unii Europejskiej	Kontynuowanie działalności Szkolnego Klubu Europejskiego
		Aktywizowanie uczniów do udziału w konkursach o tematyce europejskiej
		Poznawanie krajów sąsiednich z Polską, ich położenie, stolica

Załącznik nr 3 **Oddziaływanie wychowawcze i społeczne**

LP.	Zadania oddziaływań	Zakres treści nauczania
1.	Spotkania z przedstawicielami różnych zawodów	Poznanie specyfiki różnych zawodów, w tym ginących.
		Rozwój zainteresowań zawodowych uczniów.
		Akcentowanie znaczenia pracy i jej efektów.
2.	Organizacja zajęć z preorientacji zawodowej	Aktywizowanie uczniów do określenia i zaplanowania przyszłej drogi zawodowej.
		Poznananie ścieżek kształcenia – możliwości zdobycia zawodu tj. systemu edukacyjnego, typów szkół, zasad przyjęć do szkół ponadgimnazjalnych.
		Dostarczenie uczniom informacji o potrzebach i wymaganiach rynku pracy.
		Kształtowanie umiejętności: pracy w zespole, komunikatywności, zaangażowania i gospodarności.
3.	Współpraca z instytucjami kształcenia i doradztwa zawodowego	Rozmowy z uczniami szkół ponadgimnazjalnych/ zapraszanie uczniów różnych szkół na godziny wychowawcze/.
		Organizowanie wycieczek do szkół ponadgimnazjalnych.
		Udział szkoły i uczniów w Targach Edukacji i giełdach zawodoznawczych.

Załącznik nr 4 **Oddziaływanie prozdrowotne i sportowe**

LP.	Zadania oddziaływań	Zakres treści nauczania
1.	Zapewnienie opieki i wspomaganie rozwoju dziecka w przyjaznym, bezpiecznym i zdrowym środowisku	<p>Kontynuacja zadań programu „Raz – dwa – trzy – bądź bezpieczny i Ty”.</p> <p>Realizacja programu „Ratuję i uczę ratować”.</p> <p>Regularność i urozmaicenie posiłków, dbałość o świeżość produktów żywnościowych, higienę i estetykę konsumpcji.</p> <p>Nauka czynników mających wpływ na zdrowie, samopoczucie i rozwój człowieka, rozbudzenie motywacji do działań prozdrowotnych.</p> <p>Wyrabianie nawyków higienicznych w codziennym życiu.</p> <p>Podjęcie kroków zaradczych w celu uchronienia najmłodszych uczniów przed dźwiganiem ciężkich tornistrów.</p> <p>Rozumienie szkodliwości środków uzależniających, skutki używania środków uzależniających (tytoń, alkohol, leki, inne).</p> <p>Kształtowanie postawy asertywnej, szczególnie umiejętności odmawiania i nieulegania presji ze strony rówieśników.</p> <p>Tworzenie „trójkąta pomocy” –rodzic – nauczyciel - terapeuta</p>
2.	Wspomaganie harmonijnego rozwoju fizycznego uczniów	<p>Krzewienie idei uprawiania sportu, proponowanie efektywnych sposobów spędzania wolnego czasu.</p> <p>Gry i zabawy ruchowe, ćwiczenia terenowe, wędrowki piesze, przestrzeganie reguł w zabawach i grach sportowych.</p> <p>Dostrzeganie zależności między indywidualnymi działaniami a sukcesem grupy.</p> <p>Prawidłowa postawa ciała i czynniki ją warunkujące.</p> <p>Przygotowanie do pełnienia roli organizatora, widza i sędziego.</p> <p>Przygotowanie do roli zawodnika reprezentującego szkołę, zasada „fair play”.</p> <p>Organizowanie form wypoczynku czynnego i współzawodnictwa sportowego.</p> <p>Zrozumienie ogólnego charakteru zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania oraz uświadomienie sobie indywidualnego przebiegu tych zmian.</p>

Załącznik nr 5 **Oddziaływanie profilaktyczne**

LP.	Zadania oddziaływań	Zakres treści nauczania
1.	Eliminowanie zagrożeń spowodowanych różnego rodzaju używkami	Prezentacje tematyki zagrożeń używkami.
		Kształtowanie u uczniów nawyków zdrowego stylu życia.
		Różnorodne formy czynnego wypoczynku uczniów (rajdy, wycieczki, turnieje sportowe).
		Rozpoznawanie i nazywanie własnych emocji.
		Kształtowanie u uczniów zachowań asertywnych i radzenia sobie ze stresem.
2.	Eliminowanie zachowań agresywnych	Realizacja programu „Bezpieczna szkoła”, kontynuacja spotkań kieleckich gimnazjalistów.
3.	Eliminowanie nadmiernej absencji uczniów w szkole	Monitorowanie i konsekwentne rozliczanie uczniów z nieobecności w szkole.
		Konkurs szkolny na najlepszą klasę pod względem frekwencji.

Załącznik nr 6 Oddziaływanie kulturalne

LP.	Zadania oddziaływań	Zakres treści nauczania
1.	Współpraca z instytucjami upowszechniania kultury na terenie miasta i kraju	Edukacja filmowa i teatralna – korzystanie z aktualnego repertuaru kin i teatrów.
		Poznanie dziedzictwa kulturowego w regionie – lekcje muzealne, BWA.
		Uczenie odbioru sztuki
		Zapoznanie z funkcjonowaniem bibliotek naukowych - wyjścia do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, Biblioteki Głównej Politechniki Świętokrzyskiej.
		Nauka rozsądnego korzystania z zasobów Internetu – na lekcjach informatyki i w centrum informatycznym w czytelni.
2.	Organizowanie spotkań literackich, poetyckich, zajęć teatralne, taneczne	Programy artystyczne z okazji rocznic narodowych i uroczystości szkolnych.
		Spotkania z twórcami regionalnymi.
		Zajęcia taneczne, teatralne i plastyczne.
3.	Zwracanie uwagi na kulturę słowa i zachowania w każdej sytuacji	Tydzień Języka Polskiego, organizowanie konkursów ortograficznych i na Najlepszego polonistę.
		Uwrażliwianie na piękno i poprawność języka.
		Uczenie kultury zachowania w teatrze, kinie, muzeum, podczas uroczystości szkolnych (odpowiedni strój) oraz podczas zawodów sportowych.

Załącznik nr 7 Propozycje tematyki godzin do dyspozycji wychowawcy

1. Uczeń to brzmi dumnie! Organizacja pracy wychowawczej w klasie. Wybór klasowego samorządu.
2. Opracowujemy kontrakt – umowę dotyczącą naszego zachowania i postępowania.
3. Wakacyjne wspomnienia.
4. II wojna światowa – najkrwawsza tragedia Europy.
5. Prawa i obowiązki ucznia w szkole.
6. Mój herb. Co jest dla mnie ważne?
7. Sprzątanie świata – Polska. Jak i dlaczego należy dbać o środowisko naturalne ?
8. Jaka(i) jestem, jaka(i) chciał(a)bym być?
9. Zachowanie ludzi w różnych sytuacjach życiowych.
10. Moje zachowanie na terenie szkoły – czy jest bezpieczne?
11. Nasi nauczyciele i my.
12. Wartości w życiu młodego człowieka.
13. Prawda a fałsz – odróżniamy te pojęcia.
14. Relacje międzyludzkie i ich znaczenie.
15. Komunikacja werbalna i niewerbalna. Rozmawiać, ale jak?
16. Pamiętamy o zmarłych.
17. „Chwytaj dzień” – kultura spędzania wolnego czasu.
18. Szkodliwość uzależnień.
19. Tradycje Andrzejkowe.
20. Marzenia – jak je realizować?
21. Mikołajki – obdarowujemy się prezentami.
22. Tradycje i zwyczaje Świąt Bożego Narodzenia.
23. Nasza klasa przy wigilijnym stole.
24. Zasady zdrowego żywienia. W jaki sposób dbam o higienę mojego ciała i umysłu?
25. Mój wygląd świadczy o mnie.
26. Przypomnienie kryteriów oceny wyników nauczania i zachowania uczniów. Ocena postępów w nauce i zachowania uczniów.
27. Bezpieczne ferie.
28. Radzenie sobie z własną i cudzą agresją.
29. Fizjologia zmian okresu dojrzewania.
30. Odwaga cywilna a przemoc w szkole.
31. Praca zawodowa naszych rodziców.
32. Miłości można się nauczyć i uczyć się trzeba.
33. Jak efektywnie się uczyć?
34. Złe nawyki – czy można z nimi walczyć?
35. Jak radzić sobie ze stresem?
36. Każdy z nas jest inny – o tolerancji.
37. Tradycje wielkanocne.

38. Praca moich rodziców
39. Czy wiesz co jesz ?
40. Kształtowanie etycznej postawy wobec wszystkich żywych organizmów.
41. Żyjemy wśród ludzi niepełnosprawnych.
42. Bądź mądry – oszczędzaj.
43. Więzy rodzinne - rola dziecka w rodzinie.
44. "Wojna domowa", czyli o konfliktach rodzinnych.
45. Wspólnie spędzamy wolny czas. Moja rodzina i nasze zajęcia.
46. Obowiązki domowe i szkolne. Co powinienem, a czego nie muszę robić.
47. Poznaj swój kraj – wartości wycieczek.
48. Nasz zespół w ocenie innych. Wkład klasy w życie szkoły.
49. Zasady pierwszej pomocy w nagłych przypadkach.
50. Narkotyki – ich rodzaje i skutki. Jak można zetknąć się z narkotykiem?
51. Jestem przyszłym obywatelem swojego kraju.
52. Charakterystyka i pochodzenie społeczności regionalnej.
53. Ach Kieleckie, jak cudne...
54. W świecie władzy, polityki, mediów
55. Europa da się lubić!

Załącznik nr 8 Harmonogram imprez szkolnych